

των τάφων. Εἰς τὴν γωνίαν τῆς κιγκλίδος ταύτης εἶδον τὴν Ἰωάνναν Δούγλας καὶ τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν σταματήσαντας . . . ἐστάθησαν ὀλίγον μόνον ὥς ἂν συνέσφιγγον τὰς χεῖράς των . . . καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεχωρίσθησαν. Καὶ οὗτος μὲν ἐπορεύθη πρὸς τὴν πόλιν, ἐκείνη δὲ ἐβάδισεν ἀργῶς πρὸς τὰ ὀπίσω χωρὶς νὰ στραφῇ.

Ὅχι· ἂς μὴ ἐπανέλθωμεν πλέον εἰς τὸ μονοπάτιον ἀπὸ τὸ ὁποῖον διῆλθε!

Μίξ καρδίᾳ ἐκαίετο διὰ σέ, Ἰωάννα, Ἰωάννα μου!

Μακρόθεν ἠκολούθησα αὐτὴν μέχρι Plaisant-Rou, ὅπου φθάσασα πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας ὑπερέβη αὐτὴν, καὶ περιφερομένη ἀπὸ ὁδοῦ εἰς ὁδὸν ἄλλοτε μὲ βῆμα ταχὺ, ἄλλοτε δὲ ἀργῶς καὶ βαρέως περιῆλθε τὰς γνωστὰς εἰς αὐτὴν θέσεις τὰς ὁποίας ἄλλοτε ὠνόμασα «Ἁγίαν τῆς Γῆν». Ἐγὼ δὲ κρυπτόμενος πάντοτε ἀλλ' ἔχων καὶ πάντοτε αὐτὴν πρὸ ὀφθαλμῶν, ἠκολούθησα τὴν ἐξαδέλφη μου, τὴν Ἰωάνναν Δούγλας πανταχοῦ.

Ἐπὶ τέλους ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἄκραν γωνίαν τοῦ νεκροταφείου, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἀπεχωρίσθη τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν. Ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰς στιγμὰς ἐστάθη στηριζομένη ἐπὶ τῶν κιγκλίδων καὶ βλέπουσα δι' αὐτῶν τοὺς τάφους.

Τὴν ἀρῆκα νὰ ἴσταται. Ἦτο καλλίτερον νὰ τὴν ἀφήσω νὰ θάψῃ τὸν νεκρὸν μακρὰν τῆς. Ποῖος ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπραξε τὸ αὐτὸ εἰς τὸν βίον του; Ποῖος εἶναι ὁ μὴ ἔχων εἰς τὸν πολυμέριμον αὐτὸν κόσμον τὸν τάφον του;

Ἐπὶ τέλους διαβὰς τὸ μεταξὺ μας διάστημα ἤγγισα τὸν βραχίονά της.

— Ἰωάννα!

— Ὡ Μάρκε, ὁδήγησέ με εἰς τὸν οἶκον, ὁδήγησέ με.

Ἐγὼ δὲ τὴν ὠδήγησα ὅπου ἐζήτει.

(*Ἐπεται τὸ τέλος.*)

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΟΡΚΙΩΝ.

Τὰ συμβαίνοντα σήμερον ἐν Γαλλίᾳ ἀποδεικνύουσιν ἐναντίον τῶν προσδοκιῶν τῶν φιλανθρώπων καὶ τῶν ὀνειροπολήσεων τῶν φιλοσόφων ὅτι ἰσάγγελος πολιτεία εἶναι ἀδύνατος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ὅτι δὲν ἦλθεν ἐτι ὁ καιρὸς καθ' ὃν τὸ ἀρνίον θὰ κοιμᾶται ἡσυχον πλησίον τοῦ λέοντος. Ναὶ μὲν ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε θαύματα ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου· ἡ τέχνη καὶ ἡ φιλολογία ἐξήσκησαν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἡθῶν, ἡ δὲ ἐμπορία συνῆψε μεταξὺ καὶ τῶν ἀπωτάτω κειμένων ἀπ' ἀλλήλων ἐθνῶν οἰκειοτάτας σχέσεις· αἱ ρίζαι ὅμως πικρῶν

τῶν κακιῶν, τῶν συμπερόντων, τῶν παθῶν καὶ τῆς φιλοδοξίας ὑπάρχουσι πάντοτε αἱ αὐταί, οἷαι καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων περιόδων τῆς ἱστορίας.

Ἐνθαῤῥυνόμενοι ὑπὸ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς εἰρήνης, θερμοὶ τινες φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος συνεκράτησαν πρὸ τινῶν ἐτῶν σταυροφορίαν, σκοπὸν ἔχουσιν οὐχὶ κατακτήσεις καὶ αἱματοχυσίαν, ἀλλὰ ἀγάπην καὶ ἀδελφότητα· καὶ ὅμως πολὺ δὲν ἐπέρασε, καὶ ἰδοὺ μετὰ τὸν ὀλέθριον πόλεμον τῆς Κριμαϊκῆς, ἕτερος ὀλεθριώτερος καὶ ἀληθῶς καταστρεπτικός, ὁ μεταξὺ Γάλλων καὶ Πρώσων ἀνεφύει. Καὶ τοὺς μὲν πολέμους τοὺς ἀφορῶντας εἰς ὑποστήριξιν δικαιωμάτων, ἀπόκτησιν ἐλευθερίας καὶ ἀνάκτησιν ὑπάρξεως ἐθνικῆς δὲν δικαιοῦμεθα νὰ καταδικάσωμεν· ἀλλὰ πόλεμος μόνον ἐλαττήριον ἔχων τὴν φιλοδοξίαν, ὡς ὁ διεξαγόμενος ὑπ' ὅψιν ἡμῶν, εἶναι ἀναντιρρήτως ἄξιος πάσης κατακρίσεως.

Καὶ τρομερὰ μὲν πρὸς πάντας τοὺς ἐμπολέμους τὰ ἐκ τοῦ πολέμου δεινὰ, τρομερώτερα ὅμως πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, διότι τούτων καὶ ἡ ἀνδρία, καὶ ἡ σταθερότης, καὶ ἡ φιλοπατρία, καὶ ἡ πίστις καὶ ἄλλαι ἀρεταὶ ἐμβάλλονται εἰς μεγίστην δοκιμασίαν. Οἱ μὴ μελετήσαντες τὴν ἱστορίαν διστάζουσι νὰ πιστεύσωσιν ὅτι εἶναι δυνατόν ἄνθρωπος νὰ ὑποφέρῃ ὅσα ὑποφέρουσιν οἱ πολιορκούμενοι· αἰωνία ἀνητυχία, δυστυχία, λιμὸς, νόσοι, θάνατος, ἀδιάκοποι μόχθοι, ἰδοὺ ὁ κληρὸς τῶν πολιορκουμένων.

Ἐκ τῆς ἱστορίας μαυθάνομεν ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον πολλαὶ πολιορκίαι ἐγένοντο· τινὲς μάλιστα πόλεις, οἷον ἡ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἡ Ῥώμη, ὑπέστησαν καὶ ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε. Ἐκ τούτων θέλομεν σκιαγραφῆσαι τινὰς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης τῆς ἐπὶ Τίτου, γενομένης τὴν πρώτην ἐκατονταετηρίδα μ. Χ., ὅπως συμπεράνωμεν τὴν ὀδυνηρὰν θέσιν καὶ τοὺς ἄθλους τῶν ἐν Ἀργεντοράτῳ καὶ Μέταις ἐσχάτως πολιορκηθέντων, καὶ τῶν σήμερον πολιορκουμένων ἐν τῇ περιδόξῳ πόλει τῶν Παρισίων.

Δι' αὐτοκρατορικοῦ δόγματος ἀφαιρεθὲν ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων τῆς Καισαρείας τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀπενεμήθη τὸ ὅδ' ἔτος πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Συρίους. Ἕλληνες, ἔχων οἰκόπεδον πλησίον συναγωγῆς, ὠκοδόμησεν ἐπ' αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀνθίσταντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἐργαστήρια παρεμποδίζοντα τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν, οὕτως ὥστε δυσκόλως οὗτοι εἰσῆρχοντο εἰς τὸν ναόν. Τελώνης δὲ τις ὀνομαζόμενος Ἰωάννης καὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι ἐκ Καισαρείας, ἐλθόντες πρὸς τὸν διοικητὴν Φλώρον, ἄνδρα πλεονέκτην καὶ ὠμόν, προσήνεγκον αὐτῷ ὀκτὼ τάλαντα ὅπως ἐμποδίσῃ τοῦ Ἕλληνος τὴν περαιτέρω οἰκοδομήν. Καὶ ἐδέχθη μὲν ὁ Φλώρος τὰ χρήματα, ἀνεχώρησεν ὅμως αὐθημερὸν εἰς Σαμάρειαν χωρὶς νὰ ἐνεργήσῃ τὴν αἰ-

ττισιν. Τὴν ἐπιούσαν, ἡμέραν Σαββάτου, ἕτερός τις Ἕλληνας ὅπως σκανδαλίση τοὺς Ἰουδαίους, ἐφόνευσεν πτηνὰ τινα πλησίον τῶν θυρῶν τῆς Συναγωγῆς, αἰνιττόμενος τὴν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως παραγγελλομένην θυσίαν πρὸς καθαρισμὸν τῶν λεπτῶν. Ἡ ἄτοπος αὕτη πράξις ἐγένετο πρόξενος πολλοῦ θορύβου, αἱ δὲ δύο μερίδες ἔλαβον τὰ ὕπλα καὶ μάχη συνήρθη ἐν ἀκαρεῖ. Ὁ Ἰουκοῦνδος, ἀρχηγὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἱππικοῦ παρεμβὰς ἵνα διαλύσῃ αὐτήν, ἀπεικρούσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐξεληθόντες τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν τριάκοντα στάδια μακρὰν τῆς Καισαρείας, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν Βίβλον τοῦ Νόμου. Ὁ τελώνης Ἰωάννης καὶ τινες ἄλλοι ἔγκριτοι Ἰουδαῖοι μετέβησαν εἰς Σαμάρειαν ἵνα παρὰ πονεθῶσιν εἰς τὸν Φλώρον· ἀλλ' οὗτος ἐρρίψεν αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν, ἐπὶ προφάσει ὅτι ἐγένοντο πρόξενοι ταραχῶν ὡς παραλαβόντες ἐκ Καισαρείας τὴν Βίβλον.

Ἡ ἄτιμος διαγωγὴ τοῦ Φλώρου ἐξῆψε τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ· ὁ δὲ Φλώρος ὅπως ἐρεθίσῃ ἔτι μάλλον αὐτοὺς καὶ ἀναγκάσῃ νὰ στασιάζωσιν, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θησαυροφυλακείου δεκάκεπτά τάλαντα, τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν, εἶχε χρεῖαν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ τῶνόντι ἡ πράξις αὕτη ἐγένετο παραίτιος σφοδροτάτης ταραχῆς. Ὁ λαὸς ὕβριζεν ἀναφανδὸν τὸν Φλώρον, καὶ τινες Ἰουδαῖοι, ὅπως στηλιτεύσωσι τὸν ἀπληστον τοῦτον Ῥωμαῖον, περιήρχοντο ἐπαιτοῦντες ἐλεημοσύνην ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ καὶ δυστυχικοῦ Φλώρου. Ὁ διοικητὴς ἦλθε τότε αὐτοπροσώπως εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἱ δὲ φιλήσυχοι ἐκ τῶν κατοίκων ἔσπευσαν νὰ δεχθῶσιν αὐτὸν μετ' ἀνευφημιῶν· αὐτὸς ὅμως διεσχόρπισε τὸ πλῆθος διὰ τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ἀπῆλθε νὰ παραδοθῶσιν οἱ ἐξυβρίζοντες αὐτόν. Ἐπειδὴ ὅμως οὐδεὶς ὠνόμασεν αὐτοὺς, διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ λαφυραγωγήσωσι μίαν τῶν κυριωτέρων ἀγορῶν τῆς ἄνω πόλεως· οὗτοι δὲ διασκορπισθέντες εἰς πάσας τὰς ὁδοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσελθόντες εἰς τὰς οἰκίας οὐ μόνον ἐλεηλάτησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰρηνικοὺς κατοίκους, ἔτι δὲ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια ἀπέκτειναν, θυσιάσαντες ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τρεῖς χιλιάδας καὶ ἑξακοσίους ἀνθρώπους. Ὁ Φλώρος μάλιστα ἐτόλμησε νὰ συλλάβῃ καὶ Ἰουδαίους φέροντας τὸν τίτλον Ῥωμαίου ἱππότου, καὶ μαστιγώσας νὰ σταυρώσῃ αὐτούς. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀπόντος Ἀγρίππα Βερενίκη, διατρίβουσα τότε ἐν Ἱερουσαλὴμ, μετέβη γυμνοὺς τοὺς πόδας ἔχουσα εἰς τοῦ Φλώρου, ὅπως παρακαλέσῃ αὐτὸν ἵνα ἀναχαιτίσῃ τὴν σφαγὴν· μόλις ὅμως ἐσώθη ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν βρῦχάρων.

Τὴν ἐπαύριον οἱ ἱερεῖς καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν προκρίτων μετέβησαν εἰς τὴν ἀγορὰν πενθηφοροῦντες, ἵνα παρηγορήσωσι τὸν θρηνοῦντα λαὸν καὶ καταπραΰνωσι τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Φλώρος, ἐπι-

θυμῶν νὰ ἴδῃ ἀνανεούμενας τὰς χθεσινὰς σκηναίς, ἀπῆλθε νὰ δώσῃ σημεῖα ὑποταγῆς ὁ λαὸς, ὑποδεχόμενος δι' ἀνευφημιῶν δύο στρατιωτικὰς μοίρας ἐρχομένας ἐκ Καισαρείας. Κατὰ πρᾶκλῃσιν τῶν ἱερέων καὶ τῶν προκρίτων ὁ λαὸς ὑπετάγη εἰς τὴν ταπεινώσιν ταύτην, ἐνῶ ὁ Φλώρος ἐμήνυσεν εἰς τὰς μοίρας νὰ μὴ ἀπκνήσωσιν εἰς τὰς ἀνευφημίας τῶν Ἰουδαίων. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι, ἰδόντες ὅτι ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ καταφρονήσεως ἐξέφρασαν ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Φλώρου, οἱ στρατιῶται ἐπέπεσαν κατὰ τοῦ λαοῦ, ἄλλους μὲν ἀποκτείναντες, ἄλλους δὲ καταπατήσαντες φεύγοντας, καὶ καταδιώξαντες μέχρι Βεζεθᾶ, ὅπου ἠθέλησαν νὰ κυριεύσωσι τὸ φρούριον καὶ τὸν ναόν. Οἱ Ἰουδαῖοι ὁμῶς ἀναβάντες εἰς τὰς στέγας, ἐξηκόντισαν κατ' αὐτῶν λίθους καὶ βέλη, καὶ ἀντέταξαν τοιαύτην ἀνδρίαν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν. Εὐθὺς οἱ ζηλωταὶ ἢ φιλελεύθεροι Ἰουδαῖοι κατέλαβον τὴν περιοχὴν τοῦ ναοῦ, καὶ κατηδάφισαν τὴν στοάν τὴν φέρουσαν πρὸς τὸ φρούριον, ὁ δὲ Φλώρος ἀνεχώρησεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἀρεῖς εἰς τοὺς ἱερεῖς, ὑποσχεθέντας νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἡσυχίαν, μίαν τῶν στρατιωτικῶν μοιρῶν μὴ μετασχοῦσαν τῶν ταραχῶν. Ἐλθὼν δὲ εἰς Καισάρειαν, ἐξέθετο ψευδῶς εἰς τὸν Κέστιον Γάλλον τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ ἡ Βερενίκη καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἔγραψαν πρὸς τὸν Κέστιον, ἐξιστοροῦντες τὸ κακούργημα τοῦ Φλώρου. Εὐθὺς ἐστάλη τις τῶν ἀξιωματικῶν ἵνα ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα, καθ' ὁδὸν δὲ ἀπαντήσας τὸν βασιλέα Ἀγρίππαν ἐπανερχόμενον ἐξ Αἰγύπτου, μετέβη μετ' αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἡ ὄψις τῆς πόλεως, οἱ γόοι τῶν γυναικῶν, τὸ γενικὸν πένθος ἐμαρτύρουν τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς. Ὁ λαὸς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Ἀγρίππα νὰ στείλῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα πρεσβείαν ἵνα ἐγκλέσῃ τὸν τύραννον· ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἐνέδωκε παρὰ στήσας εἰς τὸν λαόν, πόσον ἦτο μωρὸν ν' ἀποστατήσωσι κατὰ τοῦ φοβεροῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀπαριθμήσας τὰ ἔθνη, ἅτινα καὶ πολλὰς ἔχοντα δυνάμεις ὑπετάγησαν εἰς αὐτόν. Ταῦτα καὶ ἄλλα εἰπὼν ἔπεισε τὸν λαόν ν' ἀποτίσῃ πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοὺς ὑστεροῦντας φόρους καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ φρουρίου συγκοινωνίαν. Μετ' ὀλίγον ὁμῶς προτρέψας τὸν λαόν νὰ δεχθῇ τὸν Φλώρον ὡς διοικητὴν μέχρι τῆς ἀφίξεως ἄλλου, ἐπὶ τοσοῦτον ἠρέθισεν αὐτόν, ὥστε ἐβιάσθη νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἴδιον βασίλειον.

Ἐν τούτοις ἡ ἀπ' αἰώνων ἐπικρατοῦσα μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων διαίρεσις, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ κυριωτάτη αἰτία τῶν συμφορῶν αὐτῶν ἐξερράγη τοσοῦτον βιάς, ὥστε ὁ κοινὸς κίνδυνος ὑπῆρξεν ἀνίσχυρος ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν. Οἱ μὲν, καὶ μάλιστα οἱ Σαδδουκαῖοι, ἄνδρες πλούσιοι, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὁμολο-

γοῦσι ἀδύνατον τὴν κατὰ τῆς Ῥώμης ἀντίστασιν, καὶ φοβούμενοι τὴν καταστροφὴν τοῦ κεντρικοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ συμβόλου τούτου τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, ἐδίδον συμβουλὰς μετριοπαθείας· οἱ δὲ προετίμων πᾶσαν θυσίαν ἵν' ἀποτεινᾷ τὸν ζυγὸν ξένης δυνάμεως· καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐξημμένοι φιλελεύθεροι, οἱ κληρονόμοι τῶν ἀρχῶν Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οἱ καλούμενοι Ζηλωταί. Ὁ δὲ ὄχλος, ὁ μὴ ἔχων τί νὰ ζημιωθῇ, καὶ διὰ τὴν ἀφάνειαν αὐτοῦ μὴ φοβούμενος τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αὐτοκράτορος, ἠκολούθει εἰς τοὺς ζηλωτάς, οἵτινες ὑπερσχύσαντες ἐπὶ τέλους ἐκυρίευσαν τὸ φρούριον τῆς Μαζάδας καὶ ἐφόνευσαν τὴν Ῥωμαϊκὴν φρουράν.

Συγχρόνως ὁ τοῦ Ἀνανία υἱὸς Ἐλεάζαρ, διοικητὴς τοῦ ναοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι αἱ θυσίαι τῶν ἐθνικῶν δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ προσφέρονται ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Ἰεωβά, καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης αἱ ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης προσφερόμεναι διεκόπησαν. Οἱ μετριοπαθεῖς, ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθῃ ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐξουσία ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ὅλως ἀμέτοχοι τῶν ἀταξιῶν, ἀπειτάθησαν πρὸς τε τὸν Φλώρον καὶ τὸν Ἀγρίππαν ζητοῦντες βοήθειαν κατὰ τῶν ἀποστατῶν. Καὶ ὁ μὲν Φλώρος εὐχαριστημένος ὅτι ἐπέτυχον τὰ σχέδια αὐτοῦ δὲν ἀπεκρίθη, ὁ δὲ Ἀγρίππας ἔστειλεν ἱππέων χιλιάδας τρεῖς ἵνα βοηθήσωσι τοὺς μετριοπαθεῖς. Καὶ οὗτοι μὲν κατέλαβον τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ ζηλωταί, βοηθούντων καὶ τῶν ληστῶν καὶ ἄλλων κακούργων, κατέλαβον τὸν ναὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν.

Τότε ἤρχισεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Κατὰ τὰς πρώτας ἑπτὰ ἡμέρας, οὐδὲν τῶν δύο μερῶν ὑπερίσχυσε· τὴν ὀγδόην ὁμῶς ἡμέραν τῆς ἐορτῆς καθ' ἣν ἱερεῖς τε καὶ λαὸς προσέφεραν ξύλα εἰς τὸν ναὸν ὅπως διατηρῆται τὸ πῦρ τῶν θυσιῶν, οἱ ζηλωταί δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς ἀντιπάλους αὐτῶν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ναόν. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἀγὼν καθ' ὃν νικῆσαντες οἱ ζηλωταί ἐκυρίευσαν τὴν ἄνω πόλιν, κατέκαυσαν τὰ παλάτια τοῦ Ἀγρίππα, τὸ τῆς Βερενίκης καὶ τὸ τοῦ Ἀνανία. Μετὰ ταῦτα παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ καὶ τὰ ἀρχεῖα, ὅπως ἐξαφανίσωσι τὰ περὶ δανείων ἔγγραφα καὶ ἐλκύσωσι πρὸς τὸ μέρος αὐτῶν τοὺς ὀφειλέτας. Τὴν ἐπιούσαν προσέβαλον τὸ φρούριον Ἀντωνίαν, καὶ κυριεύσαντες αὐτὸ ἐντὸς ἡμερῶν δύο κατέσφαξαν τὴν Ῥωμαϊκὴν φρουράν. Οἱ δὲ μετριοπαθεῖς, καταφυγόντες εἰς τὰ παλάτια τοῦ Ἡρώδου ἀντεστάθησαν μετὰ γενναιότητος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔπεσεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν διὰ συνθηκολογίας.

Οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται πολιορκηθέντες στενῶς ἐντὸς πύργων ἐζήτησαν νὰ συνθηκολογήσωσιν, οἱ δὲ ζηλωταί ὑπεσχέθησαν μεθ' ὅρκου ν' ἀφήσωσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους· ἀφοῦ ὁμῶς κατέθεσαν τὰ ὅπλα ὁρμήσαντες ἐσφαξαν αὐτούς. Εἷς μόνος, ὁ ἐκατόνταρχος Μελέτιος, ἐσώθη, ὑποσχεθεὶς νὰ γίνῃ Ἑβραῖος.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ὦραν οἱ ἐν Καισαρείᾳ Ἕλληνες καὶ Σύριοι, ἐρεθισθέντες ὑπὸ τοῦ Φλώρου ἐφόνευσαν τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους ὑπὲρ τὰς εἴκοσι χιλιάδας· οἱ δὲ σωθέντες ἀπὸ τῆς σφαγῆς ἐστάλησαν εἰς τὰς εἰρκτάς. Τῆς τρομερᾶς ταύτης φήμης διαδοθείσης ἡ ἐπανάστασις ἐγένετο γενικὴ, καὶ πᾶσα πόλις μετεβλήθη εἰς στρατόπεδον. Οἱ ἀποστατήσαντες περιερχόμενοι πανταχοῦ ἐξεπόρθουν τὰς πόλεις τῆς Περσίας τὰς κατοικουμένας ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Συρίων· ὅπου δὲ οἱ Σύριοι ἦσαν πολυπληθέστεροι ἀπέκτειναν τοὺς Ἰουδαίους· δεκατρεῖς χιλιάδες ἐκ τούτων, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία κατεσφάγησαν εἰς Σκυθόπολιν. Καὶ τις Ἰουδαῖος, Σίμων καλούμενος, Ἡρακλῆς τὴν δύναμιν καὶ γίγας τὸ ἀνάστημα, κακοποιήσας μέγαν ἀριθμὸν τῶν ἰδίων συμπολιτῶν, ἰδὼν ὅτι ἐμελλε νὰ φονευθῇ καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν Συρίων οὓς εἶχε βοηθήσει, ἔσφαξεν ἰδίᾳ χειρὶ τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ μετὰ ταῦτα κῆτοκτόνησε.

Κατὰ μυριάδας ἐφονεύοντο οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτε μάλιστα ὁ Σέστιος Γάλλος, ὁδηγὼν πολυἀριθμον Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, ἀναχωρήσας ἐξ Ἀντιοχείας ἐξεπόρθησε καὶ ἐξηφάνισε πόλεις καὶ κώμας, καὶ ἐλθὼν κατεσκήνωσεν οὐ μακρὰν τῆς Ἱερουσαλῆμ.

Αἱ μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰουδαίων μάχαι ὑπῆρξαν αἱματηρόταται καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως· ἀλλ' οὗτοι ἀπαδίδωζαν ἐπὶ τέλους ἐκείνους καὶ κατέσφαξαν ὑπὲρ τὰς ἑξ χιλιάδας. Ταύτην τὴν καταστροφὴν μαθόντες οἱ ἐν Δαμασκῷ ἐθνικοὶ ἔσφαξαν δέκα χιλιάδας Ἑβραίων.

Ἐκτοτε ἡ εἰρήνη κατέστη ἀδύνατος, διότι καὶ αὐτοὶ οἱ μετριοπαθεῖς ἠναγκάσθησαν νὰ συντρέξωσιν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος· διὸ καὶ ἠνώθησαν μετὰ τῶν ζηλωτῶν. Μόνοι οἱ τάσσοντες τὸ ἴδιον συμφέρον ὑπεράνω τοῦ τῆς πατρίδος, ἢ προτιμῶντες νὰ ἴδωσιν ἐπικρατούσας τὰς θρησκευτικὰς ἢ πολιτικὰς αὐτῶν δοξασίας, ἔφυγον. Καὶ οἱ Ἑβραῖοι δὲ οἱ ἀσπασάμενοι τὸν χριστιανισμόν ἀνεχώρησαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Μεταξὺ τῶν καταστροφῶν τούτων δεισιδαίμονές τινες διηγοῦντο τέρατα καὶ σημεῖα. Ἐλεγον ὅτι εἶδον ὑπεράνω τῆς πόλεως ἀστέρα ἐν εἵδει ξίφους καὶ κομήτην διατρέξαντα ἐπὶ ἐνιαυτὸν τοὺς οὐρανοὺς. Ἐβεβαίουν ὅτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου εἶδον τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸν ναὸν περιλαμπόμενον τὴν νύκτα ὑπὸ τοσοῦτου φωτός, ὥστ' ἐνόμισαν ὅτι ἦτο ἡμέρα. Καί ποτε περὶ μέσσην νύκτα ἡ πύλη τοῦ Νικάνωρος, ὅλη ἐξ ὀρειχάλκου, μόλις ὑπὸ εἴκοσιν ἀνδρῶν κινουμένη, ἠνοίγει μόνη ὡς δῖσχυρίζοντο. Ἄλλοτε τὸ ἑσπέρας εἶδον ἀμάξας καὶ στρατεύματα πλανώμενα περὶ τὸ στερέωμα καὶ περικυκλοῦντα τὰς πόλεις· ἄλλοτε πάλιν, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντη-

κοστῆς, οἱ ἱερεῖς ἐλθόντες πρὸ τῆς ἡμέρας εἰς τὸν ναὸν, ἤκουσαν συγκεχυμένον θόρυβον καὶ φωνὰς πολυλὰς λεγούσας, «ἐξέλθωμεν ἐνταῦθα.» Ἐπὶ τοῦ διοικητοῦ Ἀλβίνου, ἐνῶ ἐπεκράτει εἰρήνη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, χωρὶς τις περιερχόμενος νυχθημερὸν ἐκραζε· «Φωνὴ ἐξ ἀνατολῶν, φωνὴ ἐκ δυσμῶν, φωνὴ τῶν τεσσάρων ἀνέμων· φωνὴ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ τὸν ναὸν, φωνὴ ἐπὶ τῶν νεογάμων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, φωνὴ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν.» Κληθεὶς δὲ ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ καὶ δεινῶς μαστιγωθείς, οὐτ' ἐκλαυσεν οὐδὲ λέξιν προσέφερεν· ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν νέαν πληγὴν ἀνέκραζεν· «Οὐαὶ, Ἱερουσαλὴμ!» ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἐλάλει πρὸς ἄλλον, οὐδ' εὐχαρίστει τοὺς δίδοντας αὐτῷ ἄρτον. Ἐτήρησε δὲ τὴν σιωπὴν ταύτην μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅτε περιφερόμενος περὶ τὰ τείχη καὶ ἐπαναλαμβάνων τὰς συνήθεις φωνάς· «Οὐαὶ τῇ πόλει, οὐαὶ τῷ λαῷ καὶ τῷ ναῷ!» προσέθετο αἶφνης, «οὐαὶ καὶ ἐμοί!» καὶ ἐν τῷ ἄμυχῳ ἔπεσε φονευθεὶς ὑπὸ πέτρᾳ ἐξακοντισθείσης παρὰ τινος ῥωμαϊκῆς μηχανῆς.

Οἱ πολιτικοὶ ὁμῶς καὶ οἱ πολεμισταὶ οὕτε τὰς προφητείας οὕτε τὰ θαύματα ἐφοβήθησαν. Οἱ ζηλωταὶ εἶχον κατορθώσει νὰ ἐνοχοποιήσωσιν ὅλον τὸ ἔθνος, καὶ πλὴν τῶν μὴ φοβουμένων τὴν ἀτιμίαν τῆς φυγῆς, πάντες οἱ λοιποὶ ἐκ συμφώνου ἐνησχολήθησαν εἰς τὴν ἄμυναν τοῦ τόπου. Ἐνόμασαν προσωρινὴν κυβέρνησιν καὶ προϋράρχους ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, θέσιν δὲ τινα ἀξίαν πολλοῦ λόγου ἀνέθεντο εἰς τὸν Ἰώσηπον Φλάδιον, τὸν γνωστὸν ἱστορικόν, εἰς ὃν ὀφείλομεν πᾶν ὅ,τι γινώσκουμεν περὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὰ ὀχυρώματα τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπεσκευάσθησαν· κατεσκευάσαν ἀκόντια, βέλη καὶ μηχανὰς, καὶ ἐγύμνασαν τοὺς νέους εἰς τὸ ὀπλοφορεῖν.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ αὐτοκράτωρ Νέρων ἐλθὼν εἰς Ἀχαΐαν καὶ μαθὼν τὰ κατὰ τὴν Παλαιστίνην, ἐνόμασεν ἀντὶ τοῦ Φλώρου γενικὸν διοικητὴν Συρίας τὸν Οὐεσπασιανόν, διακριθέντα ὡς ἐξοχὸν πολεμιστὴν κατὰ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Μ. Βρετανίαν· τὸν δευτερόν αὐτοῦ Τίτον ἔστειλεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἵνα παραλαβὼν τινα λεγεῶνα μεταφέρῃ εἰς Παλαιστίνην. Ἐξ μυριάδες στρατιωτῶν ἡτοιμάσθησαν ἵνα ὁρμήσωσι κατὰ τῆς Παλαιστίνης.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσωσιν ἐκεῖ ἠθέλησαν νὰ κυριεύσωσι τὴν Ἰκταπάτ, ἧς τὴν πολιορκίαν διηγούμεθα ὡς ἀποδεικνύουσιν πόσον ἰσχύει ὁ ἔρως τῆς πατρίδος. Ἐντὸς τῆς πόλεως ἀνώτατος διοικητὴς ἦτο ὁ Ἰώσηπος, ἐκτὸς δὲ ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας ὁ Οὐεσπασιανός. Καθ' ἑκάστην ὁ Ἰώσηπος ἐπενόει νέους τρόπους ἀμύνης καὶ τοιούτους, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι ἔμενον ἐκστατικοί. Πολλάκις οἱ πολιορκούμενοι ἐξελθόντες ἀνέτρεψαν τὰ ἔργα τῶν πολιορκητῶν· ὅτε

αἱ εἰ Ῥωμαῖοι κατώρθωσαν νὰ ἀνεγείρωσι τεῖχος ἴσον τῷ ὑψος πρὸς τὸ τῶν Ἰουδαίων, ὁ Ἰώσηπος ἀνύψωσεν ἔτι πλέον τὸ πολιορκούμενον, ἐκτείνας ἐπ' αὐτοῦ νεωπὰ δέρματα βοῶν, ἅτινα καὶ τὰ βέλη ἀπέκρουον, καὶ εἰς τὸ πῦρ δὲν ἐπέτρεπον νὰ διαδυθῇ.

Διὸ ἠναγκάσθη ὁ Οὐεσπασιανός νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς ἐφοδούς καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν πολιορκίαν ἵνα βιάσῃ τὴν πόλιν νὰ παραδοθῇ· ὁ Ἰώσηπος ὁμῶς ἐβίβασε τὸν Οὐεσπασιανόν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἀγῶνα. Ὁ μέγας κριὸς ἤρχισε νὰ προσβάλλῃ δεινῶς τὰ τείχη, ἀλλ' ὁ Ἰώσηπος ἐκρέμασεν ἐπ' αὐτῶν σάκκους πλήρεις χόρτων, ἐπιτηδείων ὃ ἀμβλύνῃσι τοὺς κτύπους. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπεπειράθησαν νὰ κόψωσι τοὺς σάκκους, ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἐξελθόντες αἶφνης κατέκαυσαν τὰ ἔργα τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ μάχη ἐξηκολούθησε δι' ὅλης τῆς νυκτός· ἀλλ' ὅση καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀνδρία τῶν πολιορκουμένων, ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν πολιορκητῶν ἔπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ ὑπερισχύσῃ. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀνέβησαν πετυκνωμένοι εἰς τὰ τείχη, καὶ ἐνῶ ἐνόμιζον ὅτι ἐθριάμβευσαν, διεσκορπίσθη κατ' αὐτῶν ἔλαιον θερμόν, τὸ ὁποῖον διαπεράσαν τὰς πανοπλίας κατέκαυσεν αὐτούς. Καὶ ἐπειδὴ ἐτελείωτε τὸ ἔλαιον, ἔρριψαν ἐψημένον σπόρον τινὰ ἐπὶ τῶν σανίδων ἐφ' ὧν ἀνέβαινον οἱ πολιορκηταί, ὥστινες ὀλισθαίνοντες ἕνεκα τούτων κατέπιπτον εἰς τὰς τάφρους· ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ κατεσυντρίβοντο. Τὸ δ' ἐσπέρας ἀπεσύρθησαν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ μεγίστην φθοράν.

Τεσσαράκοντα ἡμέρας διήρκεσεν ἡ πολιορκία, καὶ ἤθελε διαρκέσει ἔτι πλέον, ἐάν τις νέος Ἐφιάλτης δὲν παρίστανεν εἰς τὸν Οὐεσπασιανόν τὴν ἐξασθένεισιν τῶν πολιορκουμένων καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀνεπαύοντο. Ὁ Τίτος αὐτὸς ὠδήγει τὴν ἐφοδόν. Φονεύσαντες ἐν πρώτοις τοὺς φύλακας εἰσῆλθασαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ νέχ πάλιν σφοδρότατη συνήρθη μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων. Πολλοὶ τούτων ἐγένοντο αὐτόχειρες. Πάντες οἱ ἄνδρες, πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, κατεσφάγησαν· σύμπας δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν πεσόντων ἀπ' ἀρχῆς τῆς πολιορκίας ἀνέβη εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας. Τὰ τείχη ἀνετράπησαν καὶ ἡ πόλις παρεδόθη τῷ πυρὶ. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐσώθη κρυφίως.

Ἐν τούτῳ τὴν πόλιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐλυμαίνετο τρομερὰ ἐμφύλιος στάσις. Χιλιάδες θυμάτων ἐπιπτον καθ' ἑκάστην, καὶ οἱ ζηλωταὶ οὐδενὸς ἐφείδοντο ὅπως ἐνισχυθῶσιν. Ὁ Τίτος ἔφερε τὸν στρατὸν αὐτοῦ μέχρι δύο σταδίων μακρὰν τῆς πρωτευούσης, ἧς ἡ πολιορκία ἐγένετο, ὡς πάντοτε, ἐκ τοῦ ἀρκτικοῦ μέρους. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀρχίσωσι τὰ πολεμικὰ ἔργα ἔστειλε πρέσβεις προσκαλῶν τοὺς Ἰουδαίους νὰ παραδοθῶσιν· ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἀντέτειναν, ἐγένετο ἀρχὴ τῆς πολιορκίας.

Αἱ ἐν Ἱεροσολύμοις δύο μερίδες ἠνώθησαν πρὸ τοῦ

κινδύνου· ἀλλὰ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας καὶ πολλὰς ζητίας οἱ Ῥωμαῖοι ἤνοιξαν ῥήγμα καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Βεζεθάν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀνεχώρησαν εἰς τὸ δεύτερον τεῖχος.

Ὁ πόλεμος ἐξηκολούθησε μανιώδης. Μετὰ πέντε ἡμέρας οἱ Ῥωμαῖοι εἰσῆλθον μὲν εἰς τὴν κάτω πόλιν, τὴν Ἀκράν· ἀδύνατον ὅμως νὰ προχωρήσωσι, διότι ἐκάστη οἰκία μεταβάλλετο εἰς φρούριον καὶ ἐκάστη ὁδὸς εἰς πεδῖον μάχης· αὐτὸς ὁ Τίτος ἐκινδύνευσεν νὰ φονευθῇ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατεῖχον τὴν ἄνω πόλιν, τὸ φρούριον Ἀντωνίαν καὶ τὸν ναόν. Καὶ πάλιν τότε ὁ Τίτος προσεκάλεσε τοὺς πολιορκουμένους νὰ παραδοθῶσιν, εἰς μάτην ὅμως.

Νέα πολιορκητικὰ ἔργα ἐγένοντο κατὰ τοῦ τρίτου τεύχους· ἀλλ' οἱ πολιορκούμενοι κατέστρεψαν αὐτὰ, καὶ ἐφώρμησαν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον ἐπιφέροντες μεγίστην φθοράν. Τότε ὁ Τίτος ἀπεφάσισε νὰ λιμοκτονήσῃ τοὺς κατοίκους, πάσχοντας μάλιστα τροφῶν ἑλλειψίν· διὸ καὶ ἀνυποχώρησε περὶ τὴν πόλιν μετὰ πολλῆς ταχύτητος τεῖχος, ἀποκλείσας αὐτὴν ἐντελῶς· εἶχε δὲ ἡ πόλις τριάκοντα ἐννέα σταδίων περιμέρειαν καὶ δεκατρεῖς πύργους.

Τοιοῦτος δὲ ὑπῆρξεν ὁ λιμὸς ὥστε ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν ἐδίδον πολλοὶ ἵνα ἀγοράσωσιν ὀλίγον σίτον ἢ κριθήν. Καθ' ἐκάστην πλῆθος ἀνθρώπων ἀπέθνησκον ὑπὸ τῆς πείνης, ἢ ἀπεκτείνοντο ὑπὸ τῶν λεγομένων προμάχων τῆς πατρίδος, οἵτινες περιφερόμενοι εἰς τὰς οἰκίας ἐδασάκιζον τοὺς κατοίκους αὐτῶν ὅπως παραδώσωσιν ὅ,τι τρόφιμον εἶχον. Ἡρπαζον ἀπὸ τῶν πτωχῶν καὶ τὰ ὀλίγα ἄγρια λάχανα τὰ ὅποια εἶχον συνάξει, καὶ ἐφόνευσαν τοὺς πλουσίους κατηγοροῦντες αὐτοὺς ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ λειποταξίᾳ. Ἡ ἀδυσώπητος πείνη κατέπνιγε καὶ τὰ ἱερώτατα τῶν αἰσθημάτων. Ἡ σύζυγος ἥρπαζε τὸν ἄρτον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἀνδρός, ἡ θυγάτηρ ἀπὸ τοῦ γέροντος πατρὸς, καὶ ἡ μήτηρ ἀπὸ τοῦ τέκνου. Οἱ κάτοικοι ἐξέρχοντο ἐνοπλοὶ ὅπως συνάξωσι λάχανα· ὅσοι δὲ ἐξωγροῦντο παρὰ τῶν Ῥωμαίων, παρεδίδοντο εἰς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον· πεντακόσιοι τὴν ἡμέραν ἀπέθνησκον κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐφόνευσαν δὲ καὶ οἱ ζήλωται οὐκ ὀλίγους καθ' ἐκάστην. Αἱ ὕδοι ἦσαν πλήρεις πτωμάτων, τὰ ὅποια ἐρρίπτοντο εἰς τὰς περὶ τὴν πόλιν φάραγγας. Εἶδέν τινες κατῴρθουν νὰ μεταβῶσι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἀπέθνησκον καὶ αὐτοὶ ἐκ πολυφαγίας. Σύριοί τινες στρατιῶται συνέλαβον Ἰουδαῖον ἀναζητοῦντα μεταξὺ τῶν περιπτωμάτων αὐτοῦ τὸν χρυσὸν τὸν ὅποιον εἶχε καταπίει· ἐπειδὴ δὲ διεδόθη ἐν ἀκαρεὶ ἡ εἰδήσις ὅτι οἱ φυγάδες Ἰουδαῖοι ἔχουσι χρυσὸν εἰς τὸν στόμαχον, οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται ἐφόνευσαν δύο χιλιάδας ἐν μιᾷ νυκτί. Οὐτε ὁ Τίτος κατῴρθωσεν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀνήκουστον ταύτην βαρβαρότητα.

Ὁ Τίτος βλέπων παράτεινόμενον τὸν ἀποκλεισμόν ἀπεφάσισε νὰ ἀνανεώσῃ τὴν διὰ πολιορκητικῶν μηχανῶν ἐκπόρθησιν τῆς πόλεως. Καὶ κατασκευάσας τοιαύτας μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ μετὰ πολλὰς αἱματηρὰς μάχας, κατέρριψε τὸ τεῖχος τῆς Ἀντωνίας· ἐκθαμβὸς ὅμως εἶδε καὶ δεύτερον. Κατῴρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ κατεδαφίσῃ καὶ τοῦτο· ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ὠχυρώθησαν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ναοῦ.

Τότε διέταξε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ κρημνίσωσι τὸ φρούριον Ἀντωνίαν ὅπως διευκολυνθῇ ἡ ἀλυσίς τοῦ ναοῦ· ἐστειλε δὲ καὶ πάλιν προτείνων τοῖς Ἰουδαίοις νὰ μὴ μιάνωσι τὸν ναὸν δι' αἱμάτων, ἀλλὰ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκτὸς τῆς περιοχῆς ἵνα συγκροτήσωσι μάχην. Καὶ αὐτὸς ὁ Τίτος προσωπικῶς πλησιάσας περὶ τὸν ναὸν παρεκάλεσε τοὺς Ἰουδαίους νὰ μὴ μιάνωσιν αὐτόν· ἀλλ' οἱ ζήλωται δὲν ὑπήκουσαν, εἰπόντες μάλιστα ὅτι φοβούμενος προέτεινε ταῦτα. Τὴν ἐπαύριον οἱ Ῥωμαῖοι ὤρμησαν κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ κατέσφαξαν πολλούς· ἠνίκη ὅμως, καὶ τοὶ διήρκεσε πολλὰς ὥρας, ἔμεινεν ἀμφίβοπος.

Κατεδαφισθέντος τοῦ φρουρίου Ἀντωνίας, οἱ Ῥωμαῖοι ἀνήγειραν ἔργα πολιορκητικὰ κατὰ τοῦ ναοῦ· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐλκύσαντες τοὺς Ῥωμαίους πρὸς τὰς θυτικὰς στοάς, τὰς ὁποίας εἶχον γεμίσει θεοῦ, ἀσπράλτου καὶ ξηρῶν ξύλων καὶ βαλόντες εἰς ταῦτα πῦρ κατέκαυσαν ἀπείρους ἐχθρούς.

Ἐν τούτῳ ὁ λιμὸς κατέστη τρομερός. Οἱ στρατιῶται τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔτρωγον δέρματα καὶ σανδάλια. Γυνή τις καλουμένη Μαρία, ἀφ' ἧς οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρπάσει καὶ τὸ τελευταῖον ψυχίον, σφάξασα τὸ ψυχόρραγον αὐτῆς τέκνον, ἐψῆσεν αὐτὸ καὶ κατέφαγε τὸ ἥμισυ. Οἱ στρατιῶται δελεασθέντες ἐκ τῆς ὁσμῆς, ἠπειλήσαν τὴν γυναῖκα ὅτι ἐάν δὲν ἐδίδεν αὐτοῖς τὸ λοιπὸν τοῦ κρέατος ἤθελον φονεύσει αὐτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ.

« Ἰδοὺ, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία, θαίξασα τὰ λείψανα τοῦ παιδίου αὐτῆς. » Οἱ δὲ βάρβαροι καταληφθέντες ὑπὸ φρίκης ὅτε εἶδον τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο θέαμα, ἀνεχώρησαν τρέμοντες. « Εἶναι τὸ τέκνον μου, ἐξηκολούθησεν ἡ Μαρία· ἐγὼ μόνη ἐφόνευσα αὐτό· φάγετε, ἔφαγα καὶ ἐγὼ· μὴ εἰσθε τρυφερώτεροι γυναῖκες, καὶ εὐαισθητότεροι μητρές. » Τῆς ἱστορίας ταύτης διαδοθείσης, πολλοὶ ἐξηντλημένοι ὑπὸ τῆς πείνης πύτοκτόνησαν, μακαρίζοντες ἐκείνους οἵτινες εἶχον ἀποθά-ναι πρὶν μάθωσι τὴν φοβερὰν αὐτὴν πράξιν.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ πολιορκητικαὶ μηχαναὶ οὐδὲν εἶχον κατορθώσει ἐν τῷ διαστήματι ἐξ ἡμερῶν, ὁ Τίτος διέταξε νὰ βάλῃσι πῦρ εἰς τὰς πύλας· τούτου δὲ γενομένου ἐτάκη ὁ ἐπ' αὐτῶν ἄργυρος, ἤναψαν τὰ ξύλα, καὶ αἱ φλόγες διεδόθησαν εἰς πάσας τὰς στοάς. Ὀλόκληρον ἡμέραν καὶ ὁλόκληρον νύκτα τὸ πῦρ ἔκαεν, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καταπτοηθέντες οὐδὲν ἔ-

πραξαν ὅπως ἀποσβέσωσιν αὐτό. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Τίτος διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ σβέσωσιν αὐτὸ ὅπως διευθυνθῶσι πρὸς τὸν ναόν, τὸν ὅποιον ἤθελεν ἀρεύκτως νὰ σεβασθῇ ὡς μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον τιμῶν τὴν αὐτοκρατορίαν.

Τὴν τρίτην ἡμέραν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξελθόντες ἐπέπεσαν ἐμμανεῖς κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἡττηθέντες ἐδιώχθησαν μέχρι τοῦ ναοῦ. Ὁ Τίτος εἶχεν ἀπόφασιν νὰ διατάξῃ τὴν ἐπαύριον γενικὴν ἐροδον· φαίνεται ὅμως ὅτι ἦτο πεπρωμένον νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος· διότι Ῥωμαῖός τις στρατιώτης ἀρπάσας ξύλον πεφυρακτωμένον, καὶ πατήσας ἐπὶ ἄλλου στρατιώτου, ἐρρίψεν αὐτὸ διὰ τινος τῶν πρὸς βορρᾶν χρυσῶν παραθύρων τῶν περὶ τὸν ναὸν δωματίων. Καὶ εὐθὺς διεδόθη τὸ πῦρ. Εἰς μάτην δραμὼν ὁ Τίτος διέταξε νὰ σβεσθῇ. Τὴν φωνὴν αὐτοῦ οὐδεὶς ἤκουε μεταξὺ τοῦ τοσούτου θορύβου. Μαινόμενοι οἱ στρατιῶται, ἀντὶ ν' ἀκούσωσι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, ἡμιλλῶντο πῶς νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν διαδόσιν τοῦ πυρός. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὠρυόμενοι ὡς θηρία, ἠγωνίζοντο πάντες νὰ σώσωσι τὴν ἀκρόπολιν τοῦ ἔθνους αὐτῶν· ἀνωφελεῶς ὅμως διότι τὸ κτίριον κατέρρεε πανταχόθεν. Οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι ἥρωες ἐπιπτον κατὰ μυριάδας, τῶν Ῥωμαίων μὴ φειδομένων μήτε γερόντων, μήτε παιδίων, μήτε γυναικῶν, μήτε ἱερέων· ὁ δὲ ναὸς τοῦ Ἰεσοῦ πρὶν ἢ ἐξαφανισθῇ διὰ παντός, ἐδέχθη ὡς τελευταῖον ἐξίλασμον πολυαριθμοὺς ἀνθρωπίνους ἐκατόμβας.

Ὁ Τίτος εἰσελθὼν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ θαυμάσας τὴν τόσῃ λαμπρότητι, ἀπεπειράθη ἐκ νέου νὰ σώσῃ ὅ,τι δὲν εἶχε κατ' ἀλλὰ τίς ἤκουε τὰς προσταγὰς καὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτοῦ; Ἡ ἐλπίς πλουσίων λαφύρων ἐπνύξανε τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοσούτον, ὥστε ὁ Τίτος ἐξῆλθε μετὰ τῶν στρατηγῶν. Μετ' ὀλίγον τὸ ὄρος ὀλόκληρον τοῦ ναοῦ μετεβλήθη εἰς ἀπέραντον κάμινον. Τοὺς ἀγρίους συριγμοὺς τῶν φλογῶν καὶ τὸν πᾶταγον τῶν καταπιπτόντων τοίχων ἐπνύζανον αἱ κραυγαὶ τῶν νικητῶν καὶ οἱ γόοι τῶν νικηθέντων· ἡ δὲ ἡχὴ τῶν πέριξ ὀρέων ἐπαναλαμβάνουσα καὶ γόους καὶ κραυγὰς, καθίστα ἔτι τρομερὸν τὸ δράμα ἐκεῖνο τοῦ θανάτου καὶ τῆς καταστροφῆς. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐμπήξαντες τὰς σημαίας αὐτῶν πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πύλης, ἐθυσίασαν τοῖς θεοῖς, ἀνακηρύξαντες ἐν ταυτῇ τὸν Τίτον αὐτοκράτορα.

Ἐμενεν ἔτι ἡ ἄνω πόλις εἰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων· μὴ θελήσασα νὰ ὑποταχθῇ καὶ μετ' αὐτὴν τὴν καταστροφὴν τοῦ ναοῦ, ἐκυριεύθη δι' ἐφόδου, καὶ πάντες σχεδὸν ἐσφάγησαν ἢ ἠχμαλωτίσθησαν· πλῆθος Ἰουδαίων ἔκειντο νεκροὶ ἕνεκα τῆς πείνης. Ἡ πόλις ἀνεσκάφη ὅλη, καὶ μόνον τρεῖς πύργοι κατελήφθησαν ὀρθοὶ ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς ἀναμνήσεις τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἁγίας πόλεως.

Ἐκτοτε συγκατεστράφη καὶ ἡ πολιτικὴ ὑπαρξὶς τοῦ ἔθνους τῶν Ἑβραίων.

Ὁ Ἰώσηπος λέγει ὅτι ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν χιλιάδας ἀνθρώπων ἐθέρισεν ὁ λιμός, ἡ νόσος καὶ τὸ ξίφος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου εἶχον συρρεύσει καὶ πάμπολλοι ἐξωθεν ἵνα ἐορτάσωσι τὸ πάσχα. Ὁ Τάκηςτος ὁμοίως βεβαιεῖ ὅτι τῶν πολιορκηθέντων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερέβη τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἠχμαλωτίσθησαν δέκα περίπου μυριάδες.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, πάντα τὰ ἄλλα φροῦρια τῆς Παλαιστίνης περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν· ἐν μόνον, ἡ Μεζάδα, ἀντίστη καρτερικώτατα, ἐκυριεύθη δ' ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸ μετὰ τραγικωτάτην πράξιν, ἧς ὁμοίαν δὲν εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Τοῦ φρουρίου διοικητὴς ἦτο ὁ Ἐλεάζαρ, ἀπόγονος τοῦ ἐκ Γαλιλαίας Ἰούδα· ἐπειδὴ δὲ ἐδύλεπεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ κυριευθῇ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, πολὺ ἰσχυρότερας ἐχόντων δυνάμεις, ἀπαξιῶν δὲ καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὸ, συνέλαβεν ἰδέαν τὴν ὁποίαν μετέδωκε καὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὴν· ἀπεφάσισαν νὰ θανατωθῶσι πάντες ἐξ ὑπαμοιόης. Διὸ ἀσπασθέντες μετὰ δακρύων τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, ἀπέκτειναν ἰδίᾳ χεὶρὶ αὐτάς. Μετὰ ταῦτα ῥέψαντες κλῆρον ἀνέδειξαν δέκα μεταξὺ αὐτῶν δημίους, οἵτινες φονεύοντες κατὰ πρῶτον τοὺς λοιποὺς, ἐμελλον νὰ ἀλληλοκτονηθῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἐκαστος ἐνῷ ἐθανατοῦτο περιεπύσσαστο τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. Πρὸ τούτου δὲ εἶχον παραδώσει τῇ πυρὶ καὶ τὰ παλάτια καὶ πάντα τὰ τιμῆς ἄξια. Ἐννεακόσιοι ἐξήκοντα ἦσαν ἐν ὅλοις οἱ πεσόντες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἰσελθόντες εἰς τὸ φρούριον ἠπόρησαν διὰ τὴν τόσῃ σιωπὴν· δύο μόνον γυναῖκες μετὰ πέντε παιδίων κεκρυμμέναι ἐντὸς ὑδραγωγείου ἀναφανείσαι, διηγήθησαν τὸ τρομερὸν δράμα, τὸ ὅποιον ἐδίσταζον νὰ πιστεύσωσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἕως αὐ εἶδον αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ πτώματα.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰς φολ. 492.)

Ἡ Σπάρτη, ὡς ἔστι πασίγνωστον, ἦν εἰς τῶν δύο ὀφθαλμῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὠνομάσθη δὲ Σπάρτη διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ πυταμοῦ Εὐρώτα Σπάρτην, γυναῖκα δὲ τοῦ Βασιλέως Λακεδαιμόνου, οἰκιστοῦ τῆς πόλεως ταύτης, κατὰ Πausανίαν. Ἐκεῖτο δὲ ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταυγέτου παρὰ τὸν Εὐρώταν, ἔχουσα περιφέρειαν 48 σταδίων (Στράβ.